

Derde lactatie van koeien verdient zwaardere inweging in de inetformule

Waken voor vroegrijpheid

De kenmerken levensduur, laatrijphheid en celgetal zouden naast productie als selectiecriteria moeten gelden in de fokkerij volgens fokkerijanalist Kees van Velzen. Een vergelijking van 120 fokstieren door Van Velzen toont aan dat verbetering van de fokwaarde celgetal over de eerste drie lactaties een sterke indicator is voor levensduur. In de fokkerij is geduld belangrijker dan snelheid.

tekst **Kees van Velzen**

Het belang van levensduur en laatrijphheid wordt wereldwijd beslist onvoldoende gewaardeerd. Ki-bedrijven baseren hun selectie vooral op de eerste lactatie. Kenmerken als laatrijphheid en de verandering van de fokwaarde celgetal van eerste naar derde lactatie hebben echter een belangrijk verband met levensduur.

Dat blijkt uit een vergelijking van 120 stieren met ten minste drie lactaties in hun fokwaarde. De selectie bestaat uit veelbenutte fokstieren met betrouwbare cijfers. De stieren waren actueel in de periode van 1990 tot en met 2005. In de vergelijking is gebruikgemaakt van fokwaarden uit de indexdraai van augustus

2010. Op basis van levensduur en laatrijphheid is een indeling gemaakt in drie categorieën (tabel 1). De laatrijphheid geeft aan in hoeverre de fokwaarde inet van stieren verbetert of verslechtert over de eerste drie lactaties.

Meer vroegrijpe stiervaders

Op zichzelf is het niet verwonderlijk dat de mate van laatrijphheid een sterke aanwijzing is voor levensduur. Verrassend is het wel dat de 27 zeer vroegrijpe stieren (tabel 2) wereldwijd veel invloed hebben gekregen. Van hen zijn er 17 internationaal ingezet als stiervader, met Mascot en Bellwood als voornaamste vlaggendragers. In de laatrijpe groep

zijn slechts vijf van de twintig stieren aan te merken als bekende stiervader. Historisch is in dit verband het verloop in waardering van de grootheden Mascot en Sunny Boy. Wie Mascot met Sunny Boy durfde te vergelijken werd uitgelachen, maar zie nu de cijfers van 2010 (tabel 3).

	aant. cat.	inet 1e lact.	inet 3e lact.	laat-rijph.	lev.-duur
A	40	+33	+80	104	+380
B	40	+25	+27	99	+205
C	40	+18	-21	95	-161
totaal	120	+26	+29	99,5	+141

Tabel 1 – Indeling stieren op levensduur en laatrijphheid

categorie	laat-rijph.	aant. stieren	laat-rijph.	lev.-duur
zeer laatrijpe	≥104	20	107	+343
zeer vroegrijpe	≤96	27	93	-136

Tabel 2 – Verband laatrijphheid met levensduur

	inet 1e lact.	inet 3e lact.	laat-rijph.	lev.-duur	nvi
Mascot	+5	-69	92	-426	-143
Sunny Boy	0	+82	109	+334	+40

Tabel 3 – Vergelijking laatrijphheid en levensduur van Sunny Boy en Mascot

categorie	aantal stieren	laat-rijph.	lev.-duur
celgetalverandering ≥ +3*	23	101,4	+307
celgetalverandering ≤ -3*	24	96,7	+1

*verandering fokwaarde celgetal van eerste naar derde lactatie

Tabel 4 – Verband celgetalverandering met laatrijphheid en levensduur

Tabel 5 – Verband celgetalverandering én laatrijphheid met levensduur

categorie	aantal stieren	levensduur
celgetalverandering ≥ +2*		
én laatrijphheid ≥ 100	26	+329
celgetalverandering ≤ -2*		
én laatrijphheid ≤ 97	22	-99

*verandering fokwaarde celgetal van eerste naar derde lactatie

Marker scoort ondanks een exterieurfokwaarde van 108 negatief voor levensduur

Agner Meekma

	inet 1e lact.	inet 3e lact.	laatrijph.	celgetalfokw. 1e lact.	celgetalfokw. 3e lact.	levensduur
Hidden Future	+38	+80	103	105	107	+376
Dixie-Lee Aaron	+3	-41	95	99	96	-194

Tabel 6 – Vergelijking levensduur van Future en Aaron

	ext.	inet 1e lact.	inet 3e lact.	laatrijph.	levensduur
Southland Marker	108	-28	-101	93	-384
Batenburg Ginstra Aldo	90	+18	+78	106	+434

Tabel 7 – Vergelijking exterieur en levensduur van Marker en Aldo

	aantal	lev.- duur	laa- rijph.
Nederlandse stiervaders	79	+198	100,4
buitenlandse stiervaders	41	+31	97,8

Tabel 8 – Vergelijking levensduur en laatrijph. van Nederlandse en buitenlandse stiervaders

Het feit dat er meer zonen zijn getest van vroegrijpe vaders dan van laatrijph. fokkende vaders is teleurstellend. Zeer hoge vervangingspercentages – soms over de veertig procent – zijn het gevolg. Het economisch belang van lagere vervangingspercentages is onbetwist. Met name in de jaren 2003 tot en met 2005 zijn veel zonen getest van stieren die in levensduur en laatrijph. uiteindelijk zeer teleurstelden. De stiervaders met de grootste aantallen ingezette zonen – Ricecrest Marshall, Welcome Garter en Stouder Morty – scoren met hun Nederlandse dochters zeer negatief voor levensduur (-212 dagen) en laatrijph. (95). De veeverbetering moet vermijden

dat de Engelse uitdrukking 'Early ripe, early rotten' zich doet gelden.

Sterke indicator levensduur

In de fokkerij is geduld belangrijker dan snelheid. In de inetformule – de basis voor de nvi – tellen de eerste drie lactaties van de nakomelingen van een stier. Er is alles voor te zeggen om de inet te berekenen op basis van vijf lactaties, of een zwaardere inweging toe te kennen aan de derde lactatie. Meer levensduur is immers het streven.

Een sterke indicator voor levensduur zou de verandering in fokwaarde celgetal van de eerste naar de derde lactatie kunnen zijn. Voor 77 van de 120 stieren geldt dat de fokwaarde celgetal twee punten of meer verbetert, dan wel verslechtert. Dat is bijna twee derde deel van de groep. Er bestaan grote individuele verschillen, variërend van een stijging van +8 (Cassanova stijgt van 96 naar 104) tot een daling van -7 (Obelisk daalt van 104 naar 97). Wie het effect van de extreme verbeteraars (+3 en meer) ver-

Ir. C. J. van Velzen

gelijkt met dat van de extreme dalers (-3 en minder), komt tot de conclusie dat er sprake is van een sterk verband met levensduur en laatrijph. (tabel 4). Omdat laatrijph. en verandering in fokwaarde celgetal van eerste naar derde lactatie beschikbaar komen gedurende de derde lactatie, zijn het goede indicatoren voor de ware levensduur, die tot dat moment voornamelijk op voorspelers is gebaseerd. Door beide kengetallen te combineren ontstaat een versterkte selectie op levensduur (tabel 5).

Een treffend voorbeeld van de verschillen in levensduur veroorzaakt door de combinatie van laatrijph. en celgetalverandering, is dat van Hidden Future (v. Ronald) en Dixie-Lee Aaron (v. Luke). Ondanks het betere exterieur van Aaron (107 versus 103) laat Future zijn wereldvermaarde tegenstrever ver achter zich (tabel 6).

Naar een Nederlandse koers

De kenmerken levensduur, laatrijph. en verandering in fokwaarde celgetal van eerste naar derde lactatie zouden, naast uiteraard productie, als belangrijke selectiecriteria in de Nederlands/Vlaamse fokkerij moeten gelden. Exterieur moet de veeverbetering niet overschatten. Het uiteindelijke resultaat van de eens zo populaire Southland Marker ten opzichte van de zeer bescheiden Batenburg Ginstra Aldo is in dit opzicht veelzeggend (tabel 7). Het accent zou minder op hoogtemaat en internationale trends moeten liggen.

De Nederlandse fokkerij zou zich meer bewust moeten zijn van haar eigen kracht. De verdeling van oorspronkelijk in Nederland geteste stieren ten opzichte van de importstieren met hun in Nederland verzamelde gegevens biedt perspectief voor een Nederlandse koers (tabel 8). Bijna alle 41 importstieren uit de tabel zijn over de hele wereld als stiervader ingezet. Blijkbaar wordt buiten Nederland nog meer op basis van eerste lactaties gefokt, met een negatief gevolg voor levensduur. |

Future scoort hoog voor levensduur en verbetert zijn fokwaarde celgetal in drie lactaties

